

Höra röster inget hinder för arbete

Eftersom många människor med psykisk funktionsnedsättning har ett stort ordningssinne, borde det gå att öppna redovisningsbyrå. Så tänkte man på *Intresseföreningen för schizofreni* för tio år sedan. Numera är Steg för Steg en etablerad ekonomibyrå. Det går att bokföra även för den som hör röster.

Det är lugnt och skönt på kontoret, ont om yttre intryck eller störande ljud. Inte heller några kunder på plats. **Christine** väntar på de två sista fakturorna från hunddagiset. Kommer bara de, så kan hela månaden klubbas.

– Jag har redovisningen i mig, säger hon. Mamma jobbar med bokföring och pappa på bank.

Redan 2009 började hon arbeta på Steg för Stegs bokföringsbyrå, som en av de först anställda. För henne blev det vändpunkten efter flera svåra år.

Psykoserna kom mitt i livet i samband med svårigheter på arbetsplatsen. Christine arbetade med teknisk support över telefon. Hon levde ensam då, tog med sig jobbet och stressen hem. Företaget hade fått en

ny typ av samtalsregistrering så att ledningen kunde se precis hur många samtal varje anställd tog emot.

– De mätte oss hela tiden – och det gjordemig jättestressad.

Hon levde med sömnbrist och ofta med stressdrömmar.

– Jag landade aldrig. Det fanns ingenting som bromsade mig. Till slut kollapsade jag. Hjärnan fick blackout. Och jag fick panik. Vi var flera på företaget som blev utbrända och insjuknade i den här vevan. Jag hade

inte haft psykiska problem tidigare, men nu kom allt. Jag började gråta på jobbet, och gick till företagshälsovården.

Året var 2003. Christine blev sjukskriven. Hennes chef begick vid ett tillfälle misstaget att mejla ut hennes diagnos till de andra medarbetarna – vilket inte precis främjade en god rehabilitering.

– Det kändes som ett hugg. Jag var så arg. Ändå jobbade jag kvar till 2007. Sen klarade jag inte mer. Jag sa upp mig. Och det var läskigt. Hur skulle jag då få råd med hyra och annat? Jag fick två månadslöner när jag gick. Strax därefter började jag höra röster och gå in i psykos.

Något år senare fick hon tips om Steg för Stegs bokföringskurs.

Går det att bokföra och samtidigt höra röster?

– Rösterna är som en bakgrundsradio. De hörs hela tiden, det går inte att få tyst på dem. Men rösterna rör inte ihop siffrorna. Jag skulle snarare säga att det är detaljerna många med psykosjukdomar är bra på. Det svåra är i så fall helheten, berättar Christine.

I flera år arbetade hon fast hon hörde röster nästan hela tiden.

– När jag hade något att syssla med kunde jag hålla dem borta mycket bättre än när jag var hemma.

De första kunderna som Steg för Stegs nybildade ekonomibyrå tog emot på försök, då för tio år sedan, var *Socialpsykiatriskt forum* och *kooperativet KOS*. Men snart kom fler intresserade. Byrån kontaktade människor som hade arbetat med bokföring innan de insjuknade.

Alla som arbetar här har olika under-diagnoser till schizofreni, berättar verksamhetsledaren **Karina Axe**. Några hör röster. Andra har hallucinationer. Steg för Steg har hela tiden kämpat för att det ska vara riktiga jobb. Inget konstruerat. Om människor får göra riktiga jobb tillfrisknar de mycket fortare. De får också bättre och tydligare referenser.

– Man måste ha människor som tror på en, säger Karina. Om någon ser en människa, då finns den människan och kan utvecklas.

Flera av de anställda har börjat på Steg för Stegs studiecirkel i bokföring och sedan fått en kommunal sysselsättningsplats på kontoret. Därefter en anställning med lönebidrag. En hel metodik har vuxit fram runt Steg för Steg. Centralt är konsten att arbeta med redovisning utan att drabbas av stress. Det finns manualer och checklistor för varje område. Skulle någon få kritik går det att säga: "Men det är inte jag som har hittat på det här. Jag har bara följt manualen. Prata med dem som har satt samman Steg för Stegs manual."

Ett annat skydd är att aldrig ta emot kundbesök i bokföringslokalerna. Kundkontakterna sköts alltid av stödpersonerna/ekonomerna. Däremot besöker personalen ofta företagen ihop med stödpersonerna. Annars vill de helst ha så mycket kontakt som möjligt med kunderna via mejl, då finns "kvitto" på vad som sagts. Oklarheter och missförstånd leder också till stress. När medarbetarna är färdiga med en månad, kontrolleras bokföringen av stödpersonerna, innan den sparas och läggs in i programmet. Stämmer resultaträkningen så stämmer oftast helheten.

På en hel mängd olika sätt försöker Steg för Steg motverka påfrestningar i arbetet. Man arbetar med överkapacitet och tar inte emot kunder som kommer med kvitton i plastkassar en vecka innan Skatteverkets deadline.

Byrån har också nobbat kunder som upplevts som alltför kaotiska. Stödpersonerna/ ekonomerna vill själva bokföra alla nya kunder innan de lämnar över till ekonomibyran.

– Vi brukar sätta en långt tidigare deadline än den egentliga för att aldrig få stress i systemet. Vi måste arbeta så, med både hängslan och livrem, säger Karina Axe.

Ytterligare ett skydd mot stress är att inte arbeta med timpenning utan med ett fast pris. Hela metodiken bygger på att upprätthålla en god psykisk hälsa på arbetsplatsen. Idag arbetar Steg för Steg med ett antal arbets-integrerande sociala företag som kunder, men också med tv-produktionsbolag, stiftelser och ekonomiska föreningar. Byrån arbetar med löner, bokslut, skatter, deklARATIONER och projektredovisningar.

Organisatoriskt är Steg för Stegs ekonomibyrå en enhet inom *IFS- Stockholm, Intresseföreningen för schizofreni och liknande psykossjukdomar*. Föreningen har försökt bygga upp en hjälpsamhetskultur. De som arbetat länge på redovisningsbyrån lär de nya. Känner någon sig ansträngd finns det vilorum. All personal har handledning.

Steg för steg försöker arbeta efter de kooperativa grundprinciperna. Eventuell vinst återgår till verksamheten

och beslut fattas på personalmötena. Nyligen köpte man in tryckerimaskiner för att också kunna arbeta med kopiering och tryck. Det beslutet fattades på personalmötet.

Christine har nu arbetat här i mer än tio år. Och hon vill fortsätta så länge byrån finns.

– Allt har stämt för mig här.

De sista två åren har rösterna försvunnit.

– Det hände när jag slutade med medicinen. Nu har de också tagit bort min schizofrenidiagnos. Men jag är fortfarande bipolär. Det är hemskt att människor ska behöva äta mediciner med så svåra biverkningar att de börjar höra röster.

På anslagstavlan hänger två bilder på en liten pojke i grön tröja. Det är Christines son, som nu är 18 månader. Christine träffade sin sambo för fyra år sedan. Sakta men säkert har det mesta rätat upp sig.

– Ulla som tog initiativet till det som idag är Steg för Steg, ser jag fortfarande upp till. Hon blev min räddning. Eller egentligen har jag räddats av Ulla, och av mina föräldrar. Min mamma brukade hämta mig på jobbet med bil. Jag vågade inte åka hem själv med alla röster.

Det finns ofta en orsak till att människor mår dåligt, menar Christine.

– Jag vill inte kalla det psykisk sjukdom. Vi är bara människor allihop, som blir skadade i våra känslor. Det är ganska mänskligt att ibland ha psykisk ohälsa. Lika mänskligt som att gråta på en begravning. De som gråter på en begravning är ju inte psykiskt sjuka.

Christine värjer sig mot att samhället letar diagnoser på allting – först diagnoser och sen lämpligt lyckopiller.

– Fråga istället varför den här personen är ledsen. Nästan alla läkare börjar med medicinerna. Men titta istället på den här människans

liv. Det kanske har hänt något svårt i hennes liv.

För henne kom alltså sjukdomen i samband med att hon blev utbränd och illa behandlad av sin gamla arbetsplats.

– Jag vågade inte säga nej på den tiden. Säg nej, är mitt råd till alla människor. Man kan inte vara den där duktiga hela tiden.

Steg för Stegs verksamhetschef Karina Axe, tror att ekonomibyrån kan växa. Kanske vill andra starta en liknande ekonomibyrå på något annat håll i landet. Då kunde Steg för Steg hjälpa till.

– Vi har hittat ett koncept som fungerar, säger hon. Vi går emot trenden på så vis att vi inte är maximalt produktiva och mätbara varje minut. Ändå fungerar det.

Text: Fredrik Bergman

Foto: Håkan Persson

STEG FÖR STEG startades för 25 år sedan av **Ulla Elfving Ekström**. Syftet var att hitta vägar ut på arbetsmarknaden för människor med svåra psykosjukdomar. Ulla såg att möjligheterna till arbete för denna grupp var närmast obefintliga. Från början fick man stöd från Stockholms

stad och Allmänna arvsfonden. Det började med kursverksamhet och med studiecirkel i konsthantverk. Fortsatte med att hjälpa ideella organisationer med medlemsutskick och medlemsregister. Sedan

blev det konferensadministration och enklare bokföring. Därefter fick man möjlighet att driva kafé på ett av stadens bibliotek.

Idag arbetar Steg för Steg också med konferenser, kurser och tryckeri.

2019 hade Steg för steg ett hundratal deltagare i arbete, sysselsättning, studier och fritidsaktiviteter.

STEGET UT, en ny bok av **Hans Nordén** handlar om Steg för Stegs historia.